



Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petitsor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1885.

32. szám.

Augusztus 6.

### Aboldog egyszerűség.

III.

(M—y) Azt senki sem fogja tagadhatni, hogy ama nagy és fontos kérdések fölött, amelyeket társadalmunknak megoldani kell, — előbb vagy utóbb az csak annyiban nem mindegy, mert minél utóbb történik, annál nehezebb lesz a megoldás, — legborzasztóbb a munkás-kérdés. Ez a kérdés a tűz, amelyet sok vér és sok köny fog eloltani. Ha ugyan eloltandja! Mi gyujtá lángra e tüzet?

A civilizáció által inaugurált rabszolgaság? Az! Kiaknázni az emberi munkaerőt az utolsó cseppig, míg meg nem szakad a munkában. Legkisebb hasznot adni a nyereségből annak, aki az ő verejtékével dolgozik, akit a termelés súlya, fáradsága elsőben illet. A roppant aránytalanság az ipar, különösen a gyári ipar finansziális eredményeinek megosztásában. A munkás kiizzadja a magot, a birtokos learatja a termést. A gyárak valóságos rabszolga-intézetek, amelyekben ezrek és ezrek pusztulnak el egy láthatatlan korbács ütése alatt. Hová forduljon a munkás a testi gyötrelm súlya alatt, mikor szellemi világa nincs. Tanulja e tisztelni az Istent, szeretni a hazát, élni a családért, vannak e nemesebb ösztöneinek istápjai, ápolói, nem emészt-e föl minden t a pusztá életért való nyomoru küzdelem.

Mi gyujtá lángra e tüzet? A nyomor? Az! A becsületese munka nem büntetés az emberre, hanem vigasztalás, a lelki erőnek alapja, az öntudat őre, védője. Dolgozni kell mindenkinek a legmagasbtól a legkissebbig, ha élni akar, — ez az elv állott addig, míg az egyesek a nagy tömeg kiaknázására nem vállalkoztak. Most az dolgozik, akinek dolgoznia kell, s a jatalom érette a nyomor. És azt mondják, hogy mióta a világ áll, a munkás elem soha nagyobb bért nem kapott, mint

most! Tény az, hogy közönséges, kevésbé képzett munkás napi keresménye gyakran meghaladja a tanult és művelt osztálybeli emberek jövedelmét, hogy egy gyakorlatilag kiképzett legény évi fizetése fölér egy hivatalnokéval, de sőt, hogy a leprimitivebb munkás, minden szakképzettség nélkül, pusztá napszámban kereshet annyit, hogy megélhet, s egy kissé szorgalmas kézműves heti bére tiz-tizenkét forint között váltakozik. S mégis nagyon esekély kivétellel a legtöbb inségben, nyomorban sinlódik, semmit, vagy alig valamit takaríthat meg, s ha szerencsétlenségére valamiképen időre, vagy épen örökre, munkaképtelenné lesz, — betegség vagy más csapás éri, — elnyeli a végső nyomor. És miért jut e nyomorba?

Mert míg évek előtt sokkal kevesebb keresményből tisztességesen megélhetett, magának valamit szerezhetett, családot alapíthatott, most mindez lehetetlen. A társadalmi igények rabló keze elveszi tőle keresményét. Az élet nagyon drága, mert az életmód levetkeztette boldog egyszerűségét: Száz és száz alkalom, csáb kínálkozik arra, hogy a munkás kezében a keresménye meg ne melegedjék, de egyetlenegy sincs, amely őt az egyszerűségre, takarékosagra utalná. A munkásnak elég esze van arra, hogy következtetést vonjon a vagyonosak életmódjából saját sanyaru sorsának indokaira nézve, hogy ama gondolatra jöjjön, amit e jellemző mondat fejez ki: »a tulajdon lopás«, — hogy belássa, miszerint a gyorsan vagyonosodó emberek csak az ő rabszolgaságuknak köszönhetik fényes jóllétüket, szóval, hogy ezrek munkás kezének hasznát egy ember élvezi. Már most a nyomás alulról, a nyomás felülről mit teremthet egyebet, mint elégtelenséget és ez minden jogos védelmi eszköz hiányában mit szülhet mást, mint lázadást?

Ha visszatérnénk a régi egyszerűséghez, ha épen vagyonos osztályunk jó példával járna előre, kerülve a pazarlást, fényűzést, ezt a fontos társadalmi kérdést is könnyebben lehetne megoldani. De ameddig a mai üzöthajtott életmód tart s az egyszerűség csak a multak emlékezetében él, — addig a mai társadalom határozott léptekkel közeledik az örvény felé, — amely el fogja nyelni menthetlenül.

### Te is.

Hol a megtört Pompejnak állt szobra,  
Ott ül Caesar delező fényében,  
Ő az ittlenn, mi a nap az égen;  
Hajh! de gyakran felleg tör a napra:  
Ime rá is zendülök támadnak;  
Ám ő bátran szembe néz a hadnak,  
Mig Brutusnak törén megrendülve,  
A vetélytárs közsobrára düle, —  
Végsóhaja: »Oh fiam! hát te is?»

Im egy új kép. — Ott egy törvénycsarnok,  
Fényt vet rá a lobogó szövétnék,  
Ott virasztanak, kik ármányt szövének,  
És törvényt ül Kaifás, a zsarnok.  
S mig bent felzúg a halálítélet,  
Kint Jézusról gunyhahota éled,  
Hol Péter is megtagadja színté,  
Jézus kilép, s fájon rátekinté,  
Szeme így szól: »Hát te is barátom?»

Még fájóbb kép. — Ezt is átéreztem. —  
Elhagyottak, oh nézzetek oda!  
Ott magaslik a sötét Golgota,  
Ott haldoklik Jézus a kereszten....  
Ég, föld, ember, angyal mind elhagyja  
El maga is, mennyei szent Atyja.  
Tengerét e kinnak be nem látni!...  
Mélyen sóhajt: »Lamma Sabbactani!»  
»Én Istenem! Te is elhagysz engem!»

Elhagyák Őt... Én is úgy maradtam,  
Mint a szőlő, a melyet megszedtek,  
Elhagyának, a kik csak szerettek,  
Még anyám hű — hogy sírjon miattam —  
Hagyjatok! jó, senki meg ne szánjon;  
Ugy is múló minden e világon,  
S nincs nyugalma, ki tűnékeny végett —  
Oh örök Jó! hűtlen elhagy Téged!  
Hagyjon el mind; csak ne hagyj el Te is!

+ +

### Gáspár és Dorka.

— Elbeszélés. —  
(Folytatás.)

Gáspár urambátyám vacsorára újból pontosan megkapta az adag rántott levest s egyuttal, hogy éjszákára el ne unja magát s valamiképen ki ne játsza a büntető igazságszolgáltatást, kárt tévén maga magában, mellette rendelték egy előnyösen ismert zsebmetaszt, a rendőr-

ségi aktákban Fodros Friczi néven nevezett előkelő uracsot, akinek feladata volt Gáspár urambátyám baráti vallomásokra bírni.

Ez a Friczi azonban százsorta okosabb és tapasztaltabb ur volt, mint a vallató bírák odafent. Alig kanalzták ki a közös tálból a státus levest, már is tudta, kivel van dolga. Gáspár urambátyám valóban az, akinek magát kiadta. Együgyű, jámbor ember, aki igazán ártatlanul szenved. Mely okból a jeles fiatal ember nem tagadhatta meg örömet a fölött, hogy egy ilyen derék uralismeretséget köthetett.

— Uraságod teljesen ártatlan, — vigasztalá Gáspár urambátyám, — és minden bizonynyal holnap már szabad lábra helyeztetik.

— Adná az Isten! sóhajtá Gáspár urambátyám nagy bánatosan.

— Mindenesetre, biztosítom! Én teljesen járatos vagyok az ilyen ügyekben. Nyugodt lehet.

— Az ur talán itt vagyon kondiczióban.

— Ugy van! erősíté Friczi ur, — itt vagyok kondiczióban. Én a rendőrség szolgálatában állok.

— No annak örülök. Az Isten áldja meg, fogja pártomat, ha lehet.

— Megteszem, válaszolt öntudatának sulya alatt derék Friczi ur, — csak tessék magát rám bízni. Majd holnap, ha kiszabadulunk, teljes gondviselésem alá veszem.

— Igazán? kérdé örömmel Gáspár urambátyám, — no annak örülök.

— Hogy ne, ilyen derék urnak szívesen szolgállok.

— Ha az ur ezt megteszi nekem, szívesen megjutalmazom fáradságát.

— Oh kérem, én barátságából teszem.

— De bizony megjutalmazom. Már mostanság nem is sokat élveledök e félreértés miatt, — mivelhogy ilyen derék urallet szerencsém megismerkedni. Csak azt sajnálom, hogy pipámat is elvették. Most legalább döhányozhatnánk.

— Azon mindjárt segíthetek, szólt készséggel Friczi ur, kabátja zsebéből elővonva egy finom másfél krajczarost, — tessék, valódi havannah szivar. Soha sem szoktam mást színi.

Gáspár urambátyám szabadkozott, hogy csak pipához ért, s a cigarával nem tud bánni. Friczi ur azonban udvarias készséggel megmutatta a cigarával való bánásmódot. Nem sokára mindakettem kedélyesen füstöltek.

— Mennykő lassan megy az idő! sóhajtá Gáspár urambátyám. Mit csinálunk reggelig?

— Azon is tudok segíteni, felelt Friczi ur öntudattal. Gavallér ember soha sem jó zavarba. Tud az ur kártyázni?

— Hogy ne tudnék? De hol a kártya?

— Nálam minden készletben van. Ilyen előkelő urakat a rendőrség szórakoztatni tartozik. Tessék! folytatá zsebéből egy csomó piszkos kártyát rántva elő. Majd én adom a bankot.

— Jól van bíz a! szólt Gáspár urambátyám, — de egy poltura sincs a zsebemben.

— Ne tessék aggódni. Az ur gavallér, és én szívesen hitelezek az urnak. Holnap majd kiegyenlítjük.

Akkor azután neki ültek a priescsen és kezdtek kártyázni. Gáspár urambátyámat csak ez az egyetlen mulatság volt képes az álomtól visszatartani. Csóka-Keresztúron is megtörtént, hogy reggelig elmulattak vidám társaságban. Hanem ott a bor is járta. Itt ugyan hiányzott az ital és sok más kényelem, hanem pótolta azt Friczi ur elmés ötleteivel, ügyes játékával, úgy, hogy reggel felé, mikor már Gáspár urambátyám kezdett ingadozni, szerencsésen elveszített hetvenöt forint harmincz krajczárokat. Hanem azért legalább jól mulatott.

## VI.

Reggel korábban felkeltették Gáspár urambátyámat, mintsem akarta volna, Friczi ur benső barátsága, meg a kemény lóca, amelyen aludt volt, szörnyen megviselte. Legottan a vizsgáló bíró elé vezették. Az alatt már megérkezett Csóka-Keresztúrról a hivatalos jelentés, amelyben bizonyítatik, hogy Gáspár urambátyám egy istenfélő jámbor, ártatlan ember, aki soha életében nyul-vérnél más vért nem ontott, s mint békeszerető, nyugalmas hazafi, a finánczon kívül más, törvénybeli embert meg nem bántott soha. Egész Csóka-Keresztúr jót áll érte, különösen özvegy Jérezey Dorka nagyszony, aki mennyre-földre kéri az itteni urakat, hogy bocsássák szabadon az ő urát, mert ő tudja legjobban, milyen ártatlan ember az.

A vizsgáló bíró mindezeket kellő komolysággal tudtára adván Gáspár urambátyámnak, egyuttal szigorú leczkét adott neki, hogy jövőben óvakodjék a rendőrségnek sok oldalról igénybe vett figyelmét oktalan magaviseletével tévutra vezetni akarni a fennálló törvények és előírt rendszabályok lelkiismeretes szembentartásával a minden jól rendezett státusban megkívánt rend és béke ellen irányzott bármínő merényletekről saját jólléte érdekében buzgóan tartózkodván, s a mostani enyhe és loyális eljárást csak is a felmerült enyhítő körülményeknek beszámítván, úgy intézze ezentúl élete vándorlását, hogy az erény ösvényén valamiképen meg ne tántorodjék, mert más különben a törvény egész szigorát fogja tapasztalni. Ezek után most elmehet Isten hírével, pénze, ingó, bingó sajátja hivatalból nyugta mellett neki visszaszolgáltatóván, ellenben rabtartás, a rendőri közegek ezáltalán igénybe vétele és egyéb hivatalos költségek czímén ennyi és ennyi összeg pénzkiadásból annak rendje szerint levonatván.

Gáspár urambátyám már birtokában volt egy hasonló hangzású ítéletnek, amelyet akkor zöngedeztek füleibe, mikor a vámon elemozsás tarisznyáját lefoglalták. Hanem azért nem remonstrált. Örült hogy ép bölrel megszabadulhatott. Megköszönte szépen az uraknak a hozzá való jó akaratjukat s miután egy emberséges hajdunak jó borraivalót ígért, ha valami ócska mentét és lábravalót szerez számára, aki azt menten teljesítette is, ott a rendőrségi helyiségben átöltözködött s így kikerült szerencsésen az utcára.

Az egyik utcaszögleten már készen várt rá a derék Friczi ur. Igaz, hogy ennek a tegnapi mulatságból egy csomó pénzzel tartozott, — de szívesen megadta neki, mivelhogy olyan szíves barátságot tanusított iránta. Már most majd leszolgálja neki ezt a nyere-

séget más uton. Friczi ur úgy látszik jól ismerte a főváros kényelmeit. Elegáns hotelbe vezette Gáspár urambátyámat reggelire. Ott azután közösen nagy lakomát csaptak s kárpótolták magukat a tegnapi nélkülözésekért. Gáspár urambátyám annyira belemelegedett, hogy legott brudert ivott a derék, jóraivaló Friczi urral. Esküdött neki örök barátságot és hivta erősen Csóka-Keresztúrra. A kedélyes társaságban teljesen elfeledte háromnap bajait s testestül lelkestül rábizta magát új barátjára.

Az új barát pedig jól ismerte emberét. Igérkezett, hogy elviszi őt mindenhová, ahol enni, inni, látni, hallani lehet valamit. Gáspár urambátyám váltig azt nógatta, hogy hát azt akarná látni elsőben is, amiért voltaképen Csóka-Keresztúrt, ősi fészket elhagyta, ő sem akar kisebb lenni saját vaczokjában, mint Mustos András kasznár uram, a jegyző, meg a többiek, akik egész Csóka-Keresztúrt fellármázták tapasztalataikkal. Friczi ur ugyan azt állította, hogy arra még elég idő van holnapután, de Gáspár urambátyám tapasztalván, hogy eddig ugyan vajmi keveset élvezett a jóból, pénze pedig reptül, — megmaradt szándékánál. Friczi ur pedig látván, hogy jámbor barátját apródonként meg nem koppaszthatja, rászánta magát, hogy egy csapással betetőzi az új barátságot.

Kocsit vették. Azon mentek ki a fényes kiállítási helyiséghez.

(Vége következik.)

## Angyal-arozok.

(Egy gyermek története.)

Bim-bam, — bim-bam! hangzott a kath. templom tornyából, a híveket isteniszolgálatra híván, mely a szép májusi hóban naponkint délután öt órakor vala tartandó.

A templom átellenében lakó alispán gyermekei a harangszóra azonnal odahagyták játékukat s az ablakokba csimpeszkedtek, hogy lássák a templomba járókat. S ezt a tekingetést naponkint oly rendesen végezték, amily rendesen megvárták uzsonnájokat, s alig volt a városban — nevezük ezt Kérháznak — férfi, asszony vagy gyermek, akikre a Kéry kisasszonykáknak nem lett volna valami criticus észrevételök.

— Nézd csak! — kiálta föl Betti, a nyolczéves ikrek idősbike — ott megy a papa! Ott meg szalad az a rossz fiu, ki a templom-ajtó előtt köveket szórt el, és pedig nagyokat! Nem igaz, Juliska? Igazán nagy köveket szórt el; úgy vette ki a zsebéből! Furesa a mi papánk, hogy az ilyen dolgot még mentegeti!

Juliska beleegyezett, hogy az a fiu bizony rettentő dolgot követett el; a kis Dorka azonban védelmére kelt.

— Isterem én Károlyt, szóla; nem rossz fiu az; oly emberségtudó! mindig leveszi kalapját s jó napot mond, ha találkozik velünk; azokat a köveket bizonyosan azért szórta el, mert nem akarta magával a szentegyházba vinni.

De a többi kettő a hatéves Dorkát lehurrogatta. Előttök a kis Dorkának soha sem volt igaza. Ha más nem tudtak neki mondani, odavetették neki: »menj te csunya!« Most is ezzel fizették ki, s otthagyták, hogy uzsonnázni menjenek.

Dorka magára hagyatva, szomorúan tekintett maga elé. Menjen a többihez vagy nem? Ha nem megy, azért korholják: ha meg megy, újra bántani fogják. »En soha sem tudok semmit kedvökre tenni!« sóhajtott föl, — és maradt.

Halvány-arcu, komoly-tekintetű lányka volt Dorka; ritkán mosolygott. A természet megtagadta tőle azt, mit külső szépségnek neveznek. És ez annál szembe-tűnőbb volt, s Dorkának annál több kellemetlenséget okozott, mivel a két iker-gyermek feltűnően szép gyer-mek vala, szöke göndör hajokkal, örökké nevető kék szemekkel, szabályos, üde arcokkal. Büszkeségét is képezték mind az alispán urnak, mind nejének, a nagy-ságos asszonynak.

A nagyságos asszony maga is vidéki szépség volt; leánykorában az ifjurak nem egy hódoló verset irtak hozzá, s azért szinte rosszul esett neki, mikor azt kellett hallania, hogy ő annak a nem-szép Dorkának az anyja.

Igy szólt gyakran magában:

— Miért nem oly szép Dorka, mint másik két gyermekem? Mindenkinek feltűnik az ő rutsága!

És szegény Dorkának gyakran kellett ezt a szemre-hányást hallania, míg végre maga is elhitte, miszerint reá nézve nagy szerencsétlenség, hogy ő nem szép. Az ő elhagyatottsága lassankint azt érlelte benne, hogy különös vonzódással viseltetett minden iránt, mi külső-leg rút, mi elhagyatott volt. Ezen fejlődő hajlama természetesen még inkább apasztotta az ő kedvességét otthon.

Dorkának legujabb »bolond gondolata«, mint a dada nevezte, különös vonzódása volt egy nagy kő iránt, mely a templom előtt, szemben a gyermek-szobával állott. A templom főbejáratánál újítások vétettek munkába, minek folytán az ajtó fölötti díszítmények egy részét el kellett távolítani, s azok helyébe egy nagy nyers márványkő állíttatott, a mely eddig bizony nem igen előnyösen vette ki magát a sok szép faragvány között. Természetesen az a nyers márványkő nem úgy fog maradni; épen legujabban a főtisztelendő plebános ur megfordult a fővárosban, hogy egy jeles szobrászszal szerződjen, ki abból a márványból képet fog faragni; de erről a kis Dorka nem tudott semmit.

— Ugy-e, nem a te hibád, suttogott Dorka, a kő szemléletére, hogy olyan esunya vagy? Tudom, el vagy hagyatva. Ha nem volnál oly magasán, megeztirógnálak néha. Ugy-e, te is olyan esunya vagy, mint én? Mindaketten rútak vagyunk; aztán az a sok szép alak körüléd . . .

— Dorka, maga rossz gyerek, miért nem jön uzsonnázni? kiáltott be a dada durrván. S Dorka nehéz szívvel hagyta el a maga kedves márványát.

A legközelebbi napon, mikor a Kéry kisasszony-kák Adelin gouvernante vezetése mellett tanulással voltak elfoglalva, valami különös dolog történt. A templom-ajtó elé nagy állványt emeltek; fönn azt a tért, hol a márvány állott, deszkákkal kerítették be, s többen, köztök a főtisztelendő plebános ur, élénk beszélgetésbe eredtek egy férfival, kinek faragáshoz való vaseszközök voltak kezeiben.

Hiába praelegált Adelin gouvernante kisasszony, Betti fölugrott s az ablakhoz rohant. »Gyere, Juliska,

nézd, mi történik?« Hiába okoskodtak, hogy mi lesz abból; a papának kellett segítségül jönni, aki megmagyarázta, hogy abból a nagy márványdarabból a szobrász szép angyal-arcokat fog faragni.

— Egyéb semmi! Ez bizony nem nagy mulatságot fog szerezni! — S magára hagyták Dorkát.

A szobrász hozzákészült munkájához, s a kis Dorka szinte aggodalmasan megfigyelte minden mozdulatát. Az a hír, mely nővéreit hidegen hagyta, őt felizgatta, mert épen az a kő volt, melyet ő annyira megsajnál, mivel az is rút volt, mint ő maga, és most szép angyal-arcok válnának ki belőle? Szinte irigygyé lett, de amellet mégis boldoggá tette az átalakulás reménye. A szobrász alig állott tizenkét lábbal magasabban fölötte, s így bátorságot vott magának őt megszólítani:

— Édes uram, szóla, nem mondaná meg, hogy hogyan hívják?

A szobrász, egy napbarnított erőteljes, férfiu félbeszakítá méréseit, s letekintett a gyermekre.

— Engem Dérynek hívnak, felelé némi habozás után.

— Köszönöm, — szólt Dorka udvariasan. És megkoczkáztatott egy második kérdést:

— Nemes ön?

— Nem.

E közben lejött a szobrász, és megfigyelte a gyermeket, ki nagy komolysággal állott előtte.

— Azt gondoltam, hogy nemes, folytatá Dorka, mert, — s nagyon okos arcot igyekezék ölteni, mert amit mondandó volt, azt gyakran Adelin kisasszonytól hallotta — úgy tartják, hogy a nemes urak tanultabbak, mint mások. Pedig ön sokat tanult, nemde? — S bizalomteljesen emelé föl hozzá tekintetét.

— Jer föl velem, kis leányom, szólt a szobrász, s ott nézd kedvedre, hogyan dolgozom.

Dorka beleegyezett. De épen midőn kezét nyujtá a szobrásznak, hogy segítse őt fel, feléjük tartott édes atyja, s a kis leány megdőbbsent.

— Kérdezze meg a papától, hogy szabad-e? — suttogá.

A szobrász megígérte.

Az alispán ur könnyen megadta beleegyezését, és csak arra figyelmeztette Dorkát, hogy vigyázzon.

— Hol van? — kérdé Dorka a szobrásztól.

— Mi? — édes gyermekem.

— Az angyal-arcz, melyet a köre fog tenni.

A szobrász a köre tekintett, aztán Dorkára, és folytatta munkáját.

— Az arcot nem teszem a köre, hanem kihozom belőle, — szólt végre.

— Kihozza belőle! — ismétlé Dorka elbámulva.

A szobrász megtapogató a márványt.

— Az arcz, mondá, egészen benne van, ki fogom belőle hozni.

Dorka elhallgatott. Ez egészen új, csodálatos eszme volt ránézve.

— Ugy érti ön, szólt újra, hogy a szép arcz mindig benne van, és a követ csupán azért látjuk esunya alakjában, mert nem vagyunk képesek beletekinteni?

(Vége következik.)

## TÁROZA.

## Kiállítási levelek.

## IX.

Modern műépítészetünk jelei közül többen jelentek meg a nyilvános verseny küzdterén. Jelentőségükre nézve első helyet érdemelnek az állandó országházak tervezetei. Steindl jutalmazott és elfogadott nagyszabásu tervei szerint csúcsíves műizlésben már meg is kezdték az előmunkálatokat. A műcsarnok egyik termének falát egészen betöltik a részlettervek. Azon körülmény, hogy e tervezetet fogadta el az országgyűlés, sem változtathat nézetünkön, mely szerint ily műizlésben fölépíteni azt sem czél-, sem okszerűnek nem tartjuk. Néhány szóval elmondjuk indokainkat, melyek nézetünket a határozottság fokáig emelték.

A csúcsíves műizlésnek műtörténetünkben nincsen oly fényes multja, mint a románnak, vagy renaissance-izlésnek. Igen természetesen. Építkezésünk legnagyobb tevékenysége azon korszakba esik, amikor egyszerű, erős, tartós, zömök épületeket emeltek román stýlben. A XIII. században pedig, amikor a tatárpusztítás következtében több egyházi és világi épületünk rommá lón: nálunk még csak az átmeneti műizlés idomai voltak divatban. Ha végig futjuk műemlékeink statistikáját — az apróbb falusi templomoktól eltekintve — csúcsíves izlésű monumentális épületek tekintében szegénységünket vagyunk kénytelenek beismerni. Merjük állítani, hogy nálunk sokkal kevésbé vert gyökeret ezen építkezési mód, mint később a renaissance. Ennek fő oka klimatikus viszonyainkban rejlik, amennyiben az alig kiszámítható időváltás csaknem lehetetlenné teszi a gyengéd mürészletekkel díszített csúcsíves épületek conserválását.

És ime, ez az oka, hogy mi nagyon tartunk tőle, miszerint a milliókba kerülő országház fontartása, tatarozása évenként százezrekbe fog kerülni s ez által az ország roppant kiadással járó szép terhet vesz a nyakába.

A pályatervezetek között nem egy van, mely monumentális jellegénél fogva méltó lett volna a kivételre. Főlemlítjük itt Palóczy (előbb Platzer) Antal tervét, mely egészen megfelelő lett volna! Azonban Andrássy Gyula gróf, kinek a főváros legszebb pontját, az ő neveről ujjal elnevezett utat köszönhetjük, a Steindl-féle tervet vette hathatós pártfogásába s így a parlament is e mellett foglalt helyet.

A fiatalabb erők közül Kauser József, Pártos, Pfaff és Schikedanz állítottak ki igen szép terveket, melyek részint középületek, részint pedig magánházak és villák rajzaiból állanak. Határozottan állíthatjuk, hogy az építészet nálunk hatalmas lendületet vett, amihez részint a kormány nagyszabásu építkezései, részint a főváros, valamint Szeged rekonstrukciója a legalkalmasabb iskolát szolgáltatott.

A modern építkezések mellett, illetve ezek szomszédságában az országos műemléki bizottság hazánk régi műépületeinek, egyházainak és várainak sorozatából állított ki néhány jellemző példát a végbement, részint pedig folyamatban levő restaurációk feltüntetésére. Így pl. a kassai dóm restaurációjának, valamint a vajdahunyadi várnak lassan haladó helyreállítási tervezetei mellett ott látjuk a máriafalvi templomét vele kapcsolatban a Steindl által tervezett újabb berendezési darabokkal, melyek műipari szempontból is haladást fognak jelezni. Értjük a csúcsíves oltár keresztelő-medence és szószék majolikából való készítését, amit Zsolnay pécsi gyára vállalt magára. A majolikának egyházi célra való felhasználása jelenleg külföldön is foglalkoztatja a szakköröket. Nem újság ez az egyházi művészetek törté-

netében. Robbia és iskolájának pompás majolika-domborművei elődei a Zsolnay és külföldön Boch gyáros nagyföntosságú produktumainak.

Nézetünk szerint ezen anyag, kivált a Zsolnay-féle páratlan feldolgozásban, egyházi művészetünkre sokkal szebb jövőre számíthat, mint a minő szép multja van. Domborművekre, keresztelőkutakra és stáció-képekre a legzélszerűbben lehet felhasználnunk a majolikát s később — amint majd gyakorlatiságát egyes példányok beigazolják — oltárokat is fognak belőle ország-szerte készíttetni. Nálunk a szóban levő magasságban is, hol a halandó szeme nem képes kivenni az apró rajzokat. Meg azután a nagy közönség nem is érdeklődik oly részlet-rajzok iránt, melyek csak a szakemberekre nézve bírnak vonzerővel. Sokkal helyesebb lett volna a tervrajzokat szépen lapozható keretekbe (tourniquets) vagy albumszerűleg — mint más kiállításokon láttuk — táblákban összegyűjtve a szakférfiak számára reserválni.

Az építkezési tervek és restaurációs rajzok felállítási módjához van még szavunk. Az építészek és mérnökök egylete valamint a főnebb említett országos műemléki bizottság sietett lefoglalni a műcsarnok legszebb, legvilágosabb terét saját kiállításuk részére. Így történt, hogy csupa tervrajzokkal aggatták tele a folyosók és termek falait néha oly magasságban is, hol a halandó szeme nem képes kivenni az apró rajzokat. Meg azután a nagy közönség nem is érdeklődik oly részlet-rajzok iránt, melyek csak a szakemberekre nézve bírnak vonzerővel. Sokkal helyesebb lett volna a tervrajzokat szépen lapozható keretekbe (tourniquets) vagy albumszerűleg — mint más kiállításokon láttuk — táblákban összegyűjtve a szakférfiak számára reserválni.

Igy azután több és világosabb hely jutott volna a műrégészeti csoport nagybecsű anyaga részére, amely most kettészakítva csak fele részben fért el e csarnokban, másik fele pedig a hangversenyterem emeleti helyiségébe szorult. De erről jövő levélben.

Emér.

### Paulai szent Vincze, a jótékonyági intézetek pártfogója.

XIII. Leó pápa ő szentsége nem rég Paulai szent Vinczét a jótékonyági intézetek pártfogójának nyilvánította.

E szent, hogy úgy mondjuk, egyike a legnépszerűbb szenteknek. Azt akarjuk ezzel mondani, hogy a soknemű emberi nyomor enyhítésére czélzó föllázását még azok is elismerik, sőt magasztalják, kik a kath. egyház szentei iránt rendesen kevés rokonszenvet szoktak tanúsítani.

Paulai szent Vincze a XVI. század végén élt. Igazán halhatatlan mintaképe a keresztény jótékonyágnak, s már e czinnél fogva is dicsősége örökké ragyogni fog. Alig van az emberi nyomornak oly neme, melynek enyhítésében ne fáradozott volna; nem volt az a terhes munka, melyet örömmel ne vállalt volna magára, hogy szenvedő embertársainak segítséget nyújthasson.

És midőn behunyta szemeit, hogy az égben jutalmát vegye hős erényeinek, azon soknemű jótékonyági intézeteknek, melyeket ő alapított, forrása ki nem apadott, hanem még számosabb csermelyre oszolva, az egyház védszárnyai alatt ma is enyhíti a szenvedő emberiséget.

Mert ezen kiváló szent nem csupán maga hős fokban gyakorolta a jótékonyágot, hanem hathatós példája által másokat is vonzott, kik részint az ő gondoljai mellett szabályzatok alatt szerzetes testületbe egyesültek, részint bizonyos ájtatos társulatokba léptek, melyeket az ő lángoló szíve mellett hatalmas szel-leme szervezett.

Aki szemét be nem hunyja, könnyen láthatja, hogy ebből az emberiségre folyton mily üdvös gyümölcsök teremnek; mert az általa alapított társulatok és egyletek alig két század alatt

elterjedtek a világ minden részében, mindenütt a jobb hálájával találkozva. Általán ismeretes, hogy Paulai szent vince tanítványai mindenütt fáradoznak a szerencsétlenek enyhítésében: ápolják a betegeket a kórházakban; vigasztalják a foglyokat a börtönökben; ápolják a sebesülteket a harcztérekben; tanítják a gyermekeket az iskolában; a testi irgalmasság mellett gyakorolják a lelki is.

Az egyház azért mindenha kiváló pártfogásában részesítette a Paulai szent Vincze által alapított intézeteket. A pápák különös gondosságot tanúsítottak irántok.

XIII. Leó pápa ő szentsége elődeinek példáját követve, a mult években Paulai szent Vinczét Franciaországra nézve a jótékonsági intézetek pártfogójának nyilvánította, s e decretumát az irlandi püspökök kérelmére csakhamar kiterjesztette Irlandra is.

Legujabban a bibornokok s majdnem a világ összes püspökei, valamint az egyházi congregatiók főnökei kérelmezték a szent atyánál, hogy azon decretumát, melylyel Paulai szent Vinczét a jótékonsági intézetek pártfogójának nyilvánította, terjesztén ki a világ mindazon részeire, melyekben e szent által alapított intézetek léteznek. E közkérelemnek engedve, ő Szentsége nevezett decretumát csakugyan általános érvényre emelte.

Szolgáljon ez újabb buzdításul e nagy szentnek buzgó tiszteletére és a keresztény jótékonságnak az eddiginél még nagyobb mérvben való gyakorlására. És a pápa ő Szentségének decretuma után semmiféle katolikus jótékonsági intézetben, foglalkozók az irgalmasságnak akár testi, akár lelki cselekedeteivel, nem szabad hiányoznia Paulai Szent Vincze, a jótékony intézetek pártfogója arczképének sem.

## RÖVID HIREK.

\* **Ő Felsége a király adományai.** Ő Felsége, Rosko Emmanuel igazgatónak a munkácsi g. k. papnövelde intézetének felépítésére 500 frt, a vanyarci ág. hitv. egyh.-községnek leégett temploma felépítésére 200 frt, a temesvár-gyár-külvárosi g. k. román egyh.-községnek temploma és iskolája helyreállítása végett 150 frt. A pócsei róm. kath. egyházközségnek 100 frt, Kisléta g. kath. egyházközségnek 100 frt, a pertsiki g. kath. templom javítására 100 frt, a csornai nőegylet választmányának 100 frt, az »Erzsébet« kisedóvőegyletnek 200 frt segélyt méltóztatott magánpénztárából legkegyelmesebben adományozni.

\* **Ő Felsége a királyné** ősi megállapított életrendje, mint az »E.«-nek írják, a következő: Ő Felsége a királyné Gödöllőről, illetőleg Budapestről, hol az országos kiállítás megtekintésének több napot fog szentelni, Mária Valéria főhercegnővel Feldaffiengbe utazik és ott marad addig, a míg a szép idő tart. Mihelyt a zord időjárás beáll, ugyancsak a főhercegnővel, báró Nopcsa főudvarmester és Mailáth kisasszony palotahölgy kíséretében Amsterdamba utazik, hogy a több éven át folytatott massage-gyógymódot újra gyakorolja. A királyné ugyanis oly bámulatos eredményét tapasztalta ennek a gyógymódnak, hogy ezentul évenként néhány hetet szándékozik e célból Amsterdamban tölteni. A főudvarmesteri hivatalnak egy hivatalnok a lefolyt héten járt Amsterdamban és az ottani Vogel-szállóban egy egész emeletet bérelt ki a királyné számára; Zandvoorthban pedig ugyanazt a nyaralót rendezték be, melyben a felséges asszony tavaly is lakott. A királyné, kiről tudvalevő, hogy néhány év előtt nagyon gyengélkedett, most viruló egészségnek örvend, és ezt úgy ő, mint környezete, a massage-gyógymódnak tulajdonítják.

\* **Rudolf trónörökös ő felsége** a királynak születésnapja pedig alkalmából ajándékot szándékozik az idén is átadni, még olyat, mely a magy. orsz. kiállításról származik. E végből főudvarmestere, Bombeles gróf felkérte gr. Zichy Jenőt, hogy egy megfelelő és alkalmas tárgyat mintegy 1000 frt értékben válasszon ki s ezt legkésőbb aug. 15-éig küldje el.

\* **Fm. Simor János** Bibornok Herceg-Primás ő Eminentiaija a köhidgyarmati iskolára 100 frtot kegyeskedett adományozni.

\* **Ft. Schlauch Lőrincz** szatmári püspök ur ő excellentiája a napokban Tátrafüredről, hol jelenleg tartózkodik, kirándult Késmárkra s megtekintette a város nevezetességeit.

\* **XIII. Leó pápa ő Szentsége** tudvalevőleg 1887-ben fogja megünnepelni áldozársága 50 éves jubileumát. Mint Rómából írják, az ünnep megülésére Bolognában alakult bizottság elhatározta, hogy ő Szentségének egy XIV., illetve XV. századbeli olasz-goth stylü oltárt fog felajánlani. A műre a bizottság jelenleg pályázatot hirdet 3500, 700, 500 és 200 francal. A tervek 1886. évi június 30-ádig nyújtandók be Bolognában Giovanni Aquaderninél Via Massini 94.

\* **A XIII. Leó pápa ő Szentsége** által egy millió lira költségen felállított cholera-kórház Rómában már elkészült ő Szentsége azt legközelebb meglátogatandja. A kórház 200 beteg számára van a lehető legczélszerűbben berendezve s a Vatican és a Szt. Péter-basilica közvetlen közelében, a Szt. Mártha-templom mellett épült. A gyógykezelés segítségére igen nagyszerű s czélirányos intézkedések tettek. A betegeket, amint a kórházba érkeznek, levetkőztetik, s ruhájukat a fertőztelenítő csatornába hányják. A beteg ezután kényelmes, hydraulicus emelő széken, egy ápoló kíséretében felviszik a négy emeletes épület egyik emeletére. Minden emeleten több szellőszoba van, egy-egy beteg részére, a szobákba gőzt és meleg vizet lehet vezetni; minden emeleten nagy fürdőszoba van. Mikor a beteg teste meghidegült, gyógykezelés végett beleteszik egy légmentesen elzárható üvegszekrénybe, melybe vizgőz vezethető. E célra 40 lőerejű gőzgép van felállítva az épület kerti helyiségében. A kórház kápolnája ugy van építve, hogy a pápa a Péter-templomon keresztül juthat oda. A kórház egyik vasrácsozatán e felirat olvasható: Muniificentia Leonis XIII.

\* **Nagyszerű iskolai alapítvány.** Somogyi Károly apát, esztergomi örkanonok ur ő nagysága nagyszerű alapítványt tett le az esztergomi főképtalannál az esztergomi főgymnasium számára. Ugyanis nyolcezer forintot, mint örökös alapítványt adott át a főképtalan kezelésére oly czélból, hogy annak évi kamataiból nyolcz ösztöndíj szerveztessék s ez ösztöndíjakat az esztergomi főgymnasium növendékei kapják, úgy hogy minden egyes osztálynak legyen saját ösztöndíja s egy osztályban és egy ugyanazon évben csakis egy növendék kaphassa a Somogyi alapítványi ösztöndíjat. Azonkívül az alapítvány annyira van kötve az esztergomi főgymnasiumhoz, hogyha a növendék, aki azt élvez, időközben távoznék, az alapítvány élvezésétől elesik s az ő ösztöndíját a főgymnasiumban létező segélyegylet kapja. Az adományozási jogot az alapítványozó kanonok ur Magyarország Herceg-Primására és esztergomi Érsek ur ő Eminentiaijára ruházta. Ennyiből állnak röviden az alapító levélnek intézkedései.

\* **Jókai és a Schulverein.** A »Deutsche Ztg« a következő mulatságos nyilatkozatot közli a lap nyiltterében. »Általános német Iskolaegylet. Berlin.« Jókai Mór, a ki egész népszerűségét nagyrészt német kiadóknak és német olvasóknak köszönheti, tisztelőinek »légiói« számára, akik tőle kéziratot kérnek, azt rendelkezésükre bocsátja, mint a budapesti »Nemzet«-ben közzéteszi, mielőtt valaki legalább 2 frtot beküld az erdélyi-magyar culturegyesület számára. E hir bejárta az összes német lapokat.

De fájdalom, nem volt megemlítve, hogy a culturegyletnek mi tulajdonképpen a célja. Ennek föladata az, hogy erdélyi testvéreinket, akik a német nyelv és szokások mellett bátor kitartásukért napról-napra gyűlöletet és üldözést kénytelenek a magyaroktól szenvedni, megtámadja. Kormány, magyar társadalom és német renegatok versenyeznek abban, hogy sok százados kulturájukat aláássák. Ilyen cultur- és iskola-egyesületek úgy szaporodnak most Magyarországon, mint a gomba. Céljuk a »nem magyarok megmagyarosítása«, amit többé-kevésbé nyíltan be is vallanak. Remélhető, hogy német kéziratgyűjtők le fognak mondani arról, hogy a költő Jókai kéziratát megvásárolják olyan pénzen, melyet derék erdélyországi honfiaink elnyomására fordítanak.

\* **Drága ruhadarabok.** A jahorei maharadsah, ki jelenleg Londonban időz, a napokban kihallgatáson volt Victoria angol királynőnél, mely alkalomra az ind fejedelem legszebb diszruháját vette fel. A ruha áll egy kék bársony tunicából, mely arannyal, ezüsttel és igazgyönggyel pazarul ki van himezve. Az alsó szélén a szegélyt egy sor óriási gyémánt képezi. A fejedelem derekán egy biborbársony öv volt, ezüstből készült rózsákkal díszítve, melyeknek a kelyhében nagy gyöngyök csillámlottak. Fejét egy kis piros sipka takarta, melyen egy drága kövekből készült páva ékeskedett. E ruhadarabok hozzávetőleges értéke három millió franc.

\* **Érdekes imakönyv.** A bécsi udvari könyvtárban egy, a 16-ik századból való pergamen-kéziratot őriznek. Az érdekes mű, mely egy híres németalföldi művész festményeivel van ellátva, a megszünt bécsújhegyi jezsuita collegiumból került az udv. könyvtárba, V. Károly császár imádságos könyve volt. A művet 1516—1519 között írták.

\* **A váci székeskáptalan** az egyházmegye ideiglenes kormányzójává, illetőleg vicarius capitularissá ft. Neszveda István felszentelt püspök ur ő méltóságát választotta meg.

## HASZNOS TUDNIVALÓK.

### Dohos helyiségek desinfiálása.

Dohos pinczék s egyéb hasonló helyiségek desinfiálására a legegyszerűbb szer a kénsav. Valamint hordókat szokás kénezni, hogy a nedvességet előidéző anyagok ártalmatlanná tétessenek, hasonló módon kell eljárni a dohoság (penész és gombák) eltávolítására a pinczékben s hasonló helyiségekben. E célra az ablakokat jól be kell dugni s azután egy lapos kövön egy rud ként elégetni. Nagyobb helyiségekben egyszerre több helyen kell ként meggyújtani. A kén elégésének terménye, a gázszerű kénes sav lassankint elterjed az egész helyiségben s megöli a rothadást okozó penész-gombák minden csiráját. Szükség esetén ismételni kell a kén égetését. Magától érthető, hogy az égési processus alatt élő lénynek a helyiségben maradni nem szabad. A burgonya-pinczékét, a burgonya behordása előtt, minden évben rendszeren így kellene desinfiálni. A burgonyával telt pinczét is lehet ily módon kezelni, ezzel megóvjuk a burgonyát a megfeketedéstől és rothadástól. (Polytechn. Notizbl.)

### Hogyan kell cseresznyét és szilvát szállítani?

A nemes szilvanemeket egyenkint egészen fehér, ugynevezett selyempapírba kell göngyölni, azután vattát megfelelő nagyságú darabokra vágni vagy tépni, a vattát kétfelé is lehet hasítani, s azután ezzel minden egyes gyümölcsöt még egyszer beburkolni. Ezután az elküldésre szánt ládácskába, melynek aljára előbb egy réteg vatta jó, rétegenként be kell rakni a szilvát, míg a ládácska teli nem lesz; a tejére újra vatta jó, s azután a ládácskát be kell

szégezni. — A cseresznye hasonló módon csomagolandó, csakhogy a papír nem szükséges; míg ellenben a szilvánál azért nem maradhat el, mert különben a gyümölcs finom illatát egészen elvesztené.

\*

### Növény-eczet.

Kitünő illatos növény-eczetet készíthetünk, ha rozmarin leveleket, tárkonyt, ürmet, méhfüvet, zsályát, bazalikomot, levendulavirágot darabokra vágott citrom- és narancshéjjal egy hordóba öntünk, melyben erős borecet van. Miután még egy kevés fahéjat, fekete borsot és szerecsendióvirágot tettünk hozzá, a hordót bedugjuk s két-három hétig a napon hagyjuk. Ezen idő letelte után az eczetet le kell szűrni s jól bedugaszolt, nem tulságosan nagy palaczkokban eltenni.!

## Társulati Értesítő.

### Adakozások

#### a Szent-László-Társulat részére.

	frt. kr.
Néhai J á k y Ferencz volt oslii plébános hagyománya . . . . .	10 —
» F a r k a s György t. kanonok, volt galamboki pléb. hagyománya . . . . .	25 —
R u m á n Julia alapítványának kiegészítésül . . . . .	50 —
Néhai V a n k e Vilmos, volt ácseszéri pléb. hagyománya . . . . .	10 —
Ft. Servitarend Budapest 1885-re. . . . .	6 —
K i s s Győző, gyógyszerész Miskolcz, alapítványa . . . . .	20 —
Néhai P o l l á k János pécsi kanonok hagyománya . . . . .	100 —
T u l o k József Csákány, a csákányi tagoktól . . . . .	20 88
Néhai O r t a n t s i k István, nyugalm. lelkész, Temesvár, hagyománya . . . . .	20 —
» K o n e k Benedek volt köbölküti pléb. hagyománya . . . . .	50 —
Dr. C z i b u l k a Nándor és 41 központi papnövendék . . . . .	30 24
M a k á r y Gizella 1885-re . . . . .	— 72
H a r m a t h János, Eperjes, hagyománya . . . . .	9 34
Besztercebányai egyházmegye . . . . .	27 41
G a b l e r Lajos pénzügyi titkár 1885-re . . . . .	— 72
Egri egyházmegye . . . . .	218 42
Néhai F e h é r József, t. kanonok, volt sümeghi pléb. hagyom. . . . .	90 —
» S z e l e s Ferencz volt tördemiczi pléb. hagyománya . . . . .	9 —

## NYILT TÉR.

### Az egyházi főrendekhez.

Miután bécsi gyári-raktár-helyiségemből már oly sok gazdag és pompás diszitmény lett megvéve, annál fogva legujabb képes árjegyzékemben többet közülök rajzban tüntettem ki s örömmel kész vagyok azt kívánatra ingyen és bérmentve megküldeni. Miután én már a legmagasabb uralkodóház számára is számtalan ékítményt szállítottam, és már közel husz éve, hogy ő Eminenciájára, a bíboros herceg-prímás egyedüli szállítója vagyok s ez idő alatt ő eminenciájának már több, mint 100,000 frtert ékítményt készítettem, s alig van püspökség és káptalan, mely az én czögemtől Bécsben a legdusabb kiállítású templomi ékítményeket ne vásárolt volna, e szerint bátor vagyok magamnak azzal hizelegni, hogy a művészet terén szakmában a legszebbet is képes vagyok előállítani, s ennél fogva bátorodom az egyházi főrendeket felkérni, hogy netalán szükség esetében ne feledkezzenek meg bécsi czögemről, ahonnan mindenkor kész vagyok rajzokat és mintákat, a szövészet és himzésekből szives betekintés végett bérmentve megküldeni.

Kiváltképen infuláimra hívom fel a figyelmet, melyek csodálatraméltó alakjuk s gyönyörű szabályszerű szabásuk, mint szintén izlésteljes kiállításuk és olcsóságuknál fogva általában közelismerésben részesítettek.

Fogadják Főtisztelendőségek legmélyebb tiszteletemet

